

1. Úvod

Vědu je možné pokládat za nejvyšší formu poznávací činnosti, je to nepřetržitý proces systematického racionálního poznávání přírody, společnosti a myšlení. Přináší nové netradiční teoretické poznatky a dává tak základ a předpoklady pro další racionální postupy a směry dalšího vývoje řady disciplin a rozvoje všech oborů lidské činnosti.

S vědou je úzce svázán další stupeň poznání – výzkum – kde se již postupně začíná objevovat mimo hlavního zaměření na teorii i ohled na potřeby praxe. Výzkumem je možné rozumět systematickou tvůrčí práci rozšiřující poznání, a to metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení dříve získaných poznatků. Základní výzkum se věnuje ještě větší měrou teoretickým poznatkům a méně již jejich praktickému využití, na rozdíl od navazujícího aplikovaného výzkumu kladoucího již vyšší důraz na poznatky zaměřené ke specifickým a praktickým cílům.¹

Navazujícím stupněm je vývoj založený na systematickém tvůrčím využití poznatků výzkumu či dalších nových skutečností a námětů k nalezení nových či zlepšených materiálů, výrobků, zařízení, nových či zlepšených technologií, systémů a služeb včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních, provozních a převáděcích zkoušek a schvalovacích protokolů. Vývoj je tak jednoznačně zaměřen na praktické poznatky a splnění cílů přímo aplikovatelných, resp. použitelných v praxi.

Výsledky vědy a výzkumu jsou obvykle předpokladem pro nejrůznější druhy inovací, čímž můžeme rozumět zavádění progresivních kvalitativních změn v ekonomice. Inovací může být zavedení výroby nového druhu zboží – (produktová inovace), zavedení nového výrobního procesu (procesní inovace), zavedení nového způsobu prodeje, koupě, reklamy, nového trhu (marketingová inovace), nová organizace výroby či řízení (organizační inovace) atd.²

Předkládaná publikace se zabývá vědou výzkumem a tvorbou inovací v regionální perspektivě a to jak na úrovni české tak evropské. V této oblasti je stále problémem dostatek dat v podrobnějším regionálním členění, a proto se zaměřujeme převážně pouze na krajskou úroveň a v evropském srovnání pak na úroveň NUTS II (tzv. regiony soudržnosti).

První část druhé kapitoly je věnovaná teoretickému zarámování problematiky vztahu technologického pokroku a tvorby inovací k regionálnímu rozvoji. V druhé části je uveden stručný přehled institucionální podpory vědy a výzkumu na úrovni EU, ČR a krajů.

Předpoklady a širší souvislosti vědy a výzkumu (VaV) v regionech ČR jsou předmětem rozboru následující kapitoly. Její první část si všímá široké základny lidských zdrojů pro VaV, kterou zde představují osoby s terciárním vzděláním (hodnocena je nejenom dosažená úroveň vzdělanosti pracovní síly, nýbrž i počet a struktura studentů a absolventů vysokých škol). Druhá část kapitoly se pokouší analyzovat pozici vybraných skupin obyvatel s vazbou k vědě a výzkumu (osoby s vysokoškolským vzděláním, osoby zaměstnané ve vědeckých a technických profesích) na trhu práce, a to v oblastech zaměstnanosti, mezd, nezaměstnanosti i vnitrostátní migrace. Přestože celá kapitola netvoří vlastní jádro publikace, je svým rozsahem poněkud obsáhlejší, mj. i z důvodu, že některé ukazatele jsou zde rozdílné od následujících kapitol prezentovány v podrobnějším územním detailu.

Čtvrtá kapitola obsahuje vzájemné srovnání českých krajů a jejich postavení v rámci ČR podle dostupných charakteristik vědy a výzkumu: počtu a struktury zaměstnanců ve VaV, výdajů na VaV a to celkově i podle sektorů provádění. Dále se zabývá zaměstnaností v technologicky vyspělých oborech, tvorbou licencí a patentů, intenzitou publikační činnosti vědeckých pracovníků a inovační aktivitou firem.

V páté kapitole je pak provedeno srovnání regionů EU s cílem nastínit podobu regionálního vzorce EU dle vybraných statistik VaV a přiblížit postavení českých regionů v rámci EU. Jako charakteristiky byly vybrány: výdaje na VaV i ve struktuře za sektory provádění, zaměstnanost v oborech náročných na technologie a znalosti a intenzitě patentní činnosti.

¹ Zákon 130/02 Sb. a Frascatiho manuál

² Fialová, Jelen (2006)